

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра економіки підприємства

КОНТРОЛІНГ ПІДПРИЄМСТВА
Методичні рекомендації до самостійного
виконання контрольної роботи

за напрямом підготовки
6.030504 Економіка підприємства
для студентів всіх форм навчання

Дніпропетровськ
НГУ
2015

Контролінг підприємства. Методичні рекомендації до самостійного виконання контрольної роботи за напрямом підготовки 6.030504 Економіка підприємства для студентів всіх форм навчання / Д.В. Кабаченко. – Д.: Національний гірничий університет, 2015. – 15 с.

Автори:

Д.В. Кабаченко, канд. екон. наук, доц.

Затверджено методичною комісією з напряму підготовки 6.030504 Економіка підприємства (протокол № від) за поданням кафедри економіки підприємства (протокол № від).

Подано методичні рекомендації до самостійного виконання контрольної роботи з дисципліни «Контролінг підприємства» за напрямом підготовки 6.030504 Економіка підприємства для студентів всіх форм навчання. Сформульовано загальні вимоги до написання контрольної роботи. Наведено методичні рекомендації до виконання контрольної роботи, розглянуто алгоритм виконання роботи та подано приклад її оформлення. Матеріали доповнено переліком тем контрольних робіт за варіантами, переліком необхідної літератури, а також вимогами до оформлення та оцінювання якості виконання контрольної роботи.

Відповідальний за випуск завідувачка кафедри економіки підприємства, д-р екон. наук, проф. В.М. Шаповал.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Навчальні цілі практичних занять та виконання контрольної роботи.....	6
2. Методичне та інформаційне забезпечення виконання контрольної роботи.....	7
3. Вимоги до оформлення контрольної роботи.....	10
4. Оцінювання виконання і захисту контрольної роботи.....	12
5. Теми контрольних робіт з дисципліни для самостійного виконання (за варіантами).....	13
6. Перелік рекомендованої літератури для підготовки до виконання контрольної роботи.....	14
Додаток. Зразок титульного аркуша контрольної роботи.....	15

ВСТУП

Управління інформаційним процесом ставить перед менеджерами все більші вимоги відносно розуміння ролі інформації і знань керівника в області створення інформаційних систем. Функції управління постійно ускладнюються. Так, звичайне планування трансформується в проблемно-орієнтоване планування, збут продукції – в маркетингову діяльність, фінансовий і управлінський облік доповнюється інтегрованою системою контролінгу. Єдина система бухгалтерського обліку диференціюється на підсистеми фінансового, управлінського обліку і контролінгу.

Облік втрачає свою незалежність і набуває функції сервісного забезпечення менеджменту в інформації, необхідній для ухвалення рішень. Контролінг при цьому виконує функції створення, обробки, аналізу і передачі системної управлінської інформації.

Зазначене обумовлює актуальність та значущість для економіки країни впровадження на підприємстві систем контролінгу, а також підкреслює доцільність видокремлення дисципліни «Контролінг підприємства».

Дидактичними цілями викладання дисципліни «Контролінг підприємства» є формування у студентів сучасного економічного мислення, засвоєння основних теоретико-методичних положень та опанування відповідних практичних навичок у галузі економіки.

Мета дисципліни: формування знань і навичок стосовно аналізу інформації для прийняття управлінських рішень та впровадження сучасних форм та методів контролінгу на підприємствах.

Завдання дисципліни: засвоєння основних принципів обґрунтування різних видів господарських рішень, методичних підходів щодо аналізу ризику та управління ним; оволодіння навичками самостійно здійснювати аналіз, ідентифікацію та оцінювання ризику, використовуючи комп'ютерну техніку та програмно-математичні комплекси.

Предмет дисципліни: процес оперативного і стратегічного управління підприємством як системи, направлений на досягнення всіма структурними підрозділами стратегічних і поточних цілей і ухвалення управлінських рішень щодо оптимізації співвідношення “витрати – об'єм – прибуток”.

Контролінг, на відміну від функціональних дисциплін, є синтетичною наукою, яка базується на обліку, плануванні, аналізу та теорії управління. Роль управління в системі контролінгу полягає в координації елементів які входять до системи контролінгу: облік, планування, аналіз, ухвалення рішень.

Метою контролінгу є підтримка ефективного функціонування підприємства, орієнтація управлінської діяльності на максимізацію прибутку і вартості капіталу при мінімізації ризику і збереженні ліквідності (платоспроможності) підприємства. Вирішення даної мети неможливе без формування у менеджерів сучасного підприємства системних знань з концептуальних основ управління.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Контролінг підприємства» для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» (6.030504) є дисципліною за вибором студента, яка забезпечує формування умінь, передбачених відповідною освітньо-кваліфікаційною характеристикою.

Дисципліна вивчається на основі базової загальноекономічної, спеціальної економічної та правової підготовки студентів, а також вивчення дисциплін «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Основи економічного аналізу», «Економіка підприємства», «Фінанси підприємства», «Інвестування», тощо.

В результаті її вивчення забезпечуються наступні дисципліни освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра спеціальності 6.03050401 Економіка підприємства (за видами економічної діяльності): «Міжнародна економіка», «Планування і контроль на підприємстві», «Стратегія підприємства», «Потенціал і розвиток підприємства», «Економіка й організація інноваційної діяльності», «Управління витратами», «Фінансовий менеджмент».

Методика вивчення дисципліни базується на синтезі лекцій, семінарських, практичних занять, які передбачають тестування, розв'язання логіко-аналітичних та розрахункових задач, аналіз конкретних ситуацій, ділові ігри, та самостійну позааудиторну роботу студентів.

1. НАВЧАЛЬНІ ЦІЛІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Мета практичного заняття – формування умінь та навичок практичного застосування знань з дисципліни «Контролінг підприємства» шляхом виконання студентами професійних завдань, що відповідають освіто-кваліфікаційній характеристиці «бакалавр».

Вид умінь, що набуваються:

- предметно-практичні (ПП) – дії щодо планування та прогнозування доцільності регіональної економічної політики;
- предметно-розумові (ПР) – розумове виконання операцій з предметами та предметними системами;
- знаково-практичні (ЗП) – виконання операцій зі знаками і знаковими системами;
- знаково-розумові (ЗР) – розумове виконання операцій зі знаками та знаковими системами.

Цілі практичного завдання орієнтовані на підготовку студента до виконання контрольної модульної роботи та індивідуального розрахункового завдання.

Контрольна робота виконується у вигляді реферату – індивідуального завдання, що містить стислий виклад у письмовому вигляді змісту джерел інформації з визначеної теми дисципліни.

Цілями виконання контрольної роботи є формування:

- понятійно-аналітичного рівня знань;
- загальнокультурного рівня студентів;
- методів ведення обґрунтованої полеміки;
- умінь самостійно аналізувати, систематизувати, класифікувати та узагальнювати суттєву наукову інформацію;
- техніки публічного оприлюднення (доповіді) результатів аналітичних оглядів джерел інформації.

Тематика контрольних робіт розроблена за програмою дисципліни. Темі контрольних робіт присвячуються найбільш складним і актуальним питанням економіки підприємства. *Завдання на підготовку контрольної роботи* передбачає аналіз і узагальнення джерел інформації щодо обраної теми, зіставлення поглядів на проблему різних авторів, визначення та аргументація власної позиції.

Студент має право пропонувати власну тему контрольної роботи за узгодженням з викладачем.

Перелік тем контрольних робіт з дисципліни (за варіантами), що рекомендуються для самостійного виконання студентами, наведений нижче у розділі 5 даних методичних рекомендацій.

2. МЕТОДИЧНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота з дисципліни «Контролінг підприємства» виконується студентом самостійно при консультуванні викладача. Захист контрольної роботи здійснюється в процесі публічної презентації його основних положень на семінарі, практичному занятті або при співбесіді з викладачем.

Студент повинен:

- отримати завдання;
- самостійно його виконувати, використовуючи запропоновані джерела інформації;
- відвідувати консультації;
- сприймати зауваження та виконувати методичні вказівки викладача;
- вчасно подати контрольну роботу на перевірку;
- презентувати основні положення роботи на семінарі або практичному занятті.

Керівник повинен:

- видати завдання з визначеними термінами виконання та захисту;
- скласти графік консультацій;
- дотримуватися графіка консультацій;
- контролювати хід виконання завдання;
- перевірити та оцінити якість виконання;
- провести підготовку студента до презентації контрольної роботи на семінарі, практичному занятті або при співбесіді.

Інформаційне забезпечення контрольної роботи відповідає переліку рекомендованої літератури, що подана в даних методичних рекомендаціях.

Контрольна робота має наступну структуру:

Вступна частина:

- ◆ титульний аркуш;
- ◆ зміст;
- ◆ вступ.

Основна частина:

- ◆ розділи роботи;
- ◆ висновки;
- ◆ перелік посилань.

Додатки

Титульний аркуш виконується відповідно до зразка, що наведений у Додатку.

Зміст розташовують з нової сторінки. До змісту включають: послідовно перелічені назви всіх розділів та підрозділів, перелік посилань, додатки тощо і номери сторінок, що містять початок матеріалу. Зміст складають, якщо контрольна робота містить не менш ніж два розділи, або один розділ і додаток.

Вступ розташовують з нової сторінки. Вступ містить обґрунтування практичної та теоретичної актуальності проблеми, зазначеної для вивчення. У вступі необхідно сформулювати основне питання дослідження та цілі й

завдання, які витікають із нього. У вступі доцільно також подати визначення основних термінів, що вживаються у контрольній роботі.

Основні розділи. При підготовці та написанні розділів студент має виконати наступні етапи роботи над контрольною роботою:

- ◆ пошук джерел інформації на обрану тему;
- ◆ складання плану роботи;
- ◆ опрацювання джерел інформації;
- ◆ написання контрольної роботи.

Пошук джерел інформації. Пошук матеріалу варто починати із загального ознайомлення з темою шляхом перегляду відповідного розділу підручника. Далі необхідно уважно проглянути рекомендовані джерела. З використанням предметних і алфавітних каталогів бібліотек, бібліографічних довідників та електронних ресурсів потрібно підібрати додаткову інформацію щодо проблематики контрольної роботи.

Складання плану контрольної роботи. На підставі одержаних уявлень про стан питання складається попередній план роботи, який бажано узгодити з викладачем та остаточно визначити джерела інформації для аналізу. План контрольної роботи уточнюється протягом всього терміну роботи над завданням. Остаточний варіант трансформується у зміст контрольної роботи.

Опрацювання джерел інформації. Зміст контрольної роботи повинен відповідати обраній темі (тим аспектам проблеми, що міститься у назві теми).

Відібрана література уважно вивчається з обов'язковим цитуванням ключових моментів та принципових положень. Тези джерел доцільно виписувати окремо з кожного питання плану контрольної роботи. Важливо також визначити методики, що використовують автори джерел для розв'язання проблеми. Особливу увагу необхідно приділити об'єктивності оцінки точок зору, що аналізуються. На цьому етапі виділяють довідково-інформаційний апарат, зазначаючи бібліографічний опис джерела.

Ефективним видом записів є конспектування – стислий виклад змісту прочитаного, що забезпечує повноту відображення змісту джерел інформації. Способи конспектування:

- ◆ текстуальний, що представляє собою виклад змісту словами автора, тобто дослівне виписування цитат з досліджуваного тексту;
- ◆ вільний, що є коротким викладом прочитаного своїми словами;
- ◆ комбінований, складання якого вимагає вдумливого читання, творчого підходу до викладу змісту прочитаного, щоб вибрати необхідні цитати, а інший текст викласти своїми словами, виразивши його точний зміст у короткій формі.

При роботі з джерелом інформації можуть виникнути власні думки, узагальнення, доповнення, запитання, які необхідно включати в роботу із відповідною позначкою.

Написання контрольної роботи. Розділи контрольної роботи повинні бути об'єднані загальною метою, органічно пов'язані між собою. При написанні тексту доцільно опрацювати специфічні терміни, використовуючи спеціальні словники. В тексті необхідно вживати терміни, властиві даній науці, уникаючи незвичних понять і символів, складних граматичних зворотів.

Основна вимога до тексту – структурованість, лаконізм і логічна послідовність викладу матеріалу, ясність та чіткість мови, відсутність складних зворотів та граматичних помилок.

Доцільно включати до роботи схеми та таблиці, якщо вони допомагають розкрити основний зміст проблеми та скорочують обсяг контрольної роботи.

Висновки. У висновках подаються підсумки щодо вирішення завдань, сформульованих у вступі. Тобто подається самооцінка ступені досягнення мети. Висновки мають відповідати поставленим завданням.

Перелік посилань (перелік джерел, на які є посилання в основній частині), наводять з нової сторінки. Бібліографічні описи в переліку посилань подають у порядку, за яким вони вперше згадуються в тексті роботи. Порядкові номери описів у переліку є посиланнями в тексті (номерні посилання). За необхідності джерела, на які є посилання тільки в додатку, наводять в окремому переліку посилань в кінці додатку.

Додатки. У додатках подають матеріал, який є необхідним для повноти контрольної роботи і не може бути розміщений в основній частині через великий обсяг (додаткові ілюстрації або таблиці, додатковий перелік джерел, що може викликати інтерес).

3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги до оформлення контрольної роботи: написання українською мовою, чіткість побудови, логічна послідовність аргументації вирішення завдання, логічна послідовність викладу матеріалу відповідно до ситуаційного завдання та вихідних даних, стислість і точність визначень, що виключає можливість неоднозначного їх тлумачення, доказовість висновків.

Контрольну роботу друкують за допомогою комп'ютера відповідно до вимог стандарту ДСТУ 3008-95. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення.

Контрольна робота оформляється на аркушах формату А4 без рамок, додержуючись таких розмірів полів: верхнє, лівє і нижнє – не менше 20, праве – не менше 10 мм. Текст і рисунки набираються на комп'ютері. При підготовці рукопису засобами текстового редактора Word рекомендується дотримуватися таких вимог: шрифт – Times New Roman Cyr, розмір 14; міжрядковий інтервал – 1,5; відступ – 1,25см; вирівнювання тексту – за шириною. В таблицях та рисунках допускається використання шрифту розміром 12.

Текст основної частини членують на розділи та підрозділи. Назви розділів друкують великими літерами перед текстом по центру сторінки, заголовки підрозділів – малими (крім першої великої) з абзацного відступу. Переноси слів у заголовках не дозволяються. Крапку наприкінці заголовка не ставлять. Відстань між заголовками і текстом повинна дорівнювати 3 інтервалам. Кожну структурну частину контрольної роботи (зміст, розділи, список рекомендованих бібліографічних джерел, кожний додаток) необхідно починати з нової сторінки. Нумерація сторінок має бути наскрізною і подаватися арабськими цифрами внизу посередині сторінки.

Першою сторінкою є титульний аркуш (див. додаток), який включають до загальної нумерації, але номер сторінки на ньому не ставлять. Розділи нумерують арабськими цифрами, а підрозділи – в межах кожного розділу (наприклад 2.1). Стил ь викладу матеріалу має бути строгим і стриманим, слід використовувати загальноприйнят у економічну термінологію, скорочення слів у тексті та ілюстраціях не допускається.

Графічне зображення вихідних даних подається у вигляді діаграми (лінійна, стовпцеві або секторна), графіка часових рядів або схеми. Усі ілюстрації в розрахунковому завданні необхідно розміщувати після тексту, де вони згадані вперше. Для всіх ілюстрацій прийнято єдине позначення (рис.). Ілюстрації нумерують послідовно в межах роботи, за винятком поданих у додатках. За необхідності ілюстрації доповнюють підрисуночним текстом. При посиланні на ілюстрацію використовують (див. рис...).

Формули нумерують через усе розрахункове завдання, так само як таблиці та рисунки. Порядковий номер формули зазначають у круглих дужках праворуч від неї. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба робити безпосередньо під формулою, починаючи зі слова „де” без двокрапки, відповідно до послідовності, в якій вони подаються в формулі.

Посилання в тексті на порядковий номер формули роблять у круглих дужках, наприклад „... у формулі (4)”. Рівняння і формули треба виділяти з тексту окремими рядками, вище і нижче них потрібно залишати не менше ніж один вільний рядок. Якщо рівняння не вміщуються на одному рядку, його слід перенести після знака рівності або після знаків плюс, мінус, множення, повторюючи кожен з них на наступному рядку.

Список бібліографічних джерел розміщують після висновків останнього завдання з нової сторінки у порядку посилань на них у тексті.

Оформлена відповідно до перелічених вимог контрольна робота має бути зброшурована. На першій і останній сторінках студент ставить свій підпис і дату остаточного завершення завдання.

4. ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ І ЗАХИСТУ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота з дисципліни «Контролінг підприємства» оцінюється шляхом визначення середньоарифметичного балу за вирішення завдання і його захист. В оцінюванні обґрунтованості результатів можна використовувати такі критерії:

- ◆ відповідність змісту роботи обраній темі;
- ◆ творчий підхід до суті проблеми;
- ◆ залучення до аналізу першоджерел;
- ◆ якість джерельної бази;
- ◆ структурованість матеріалу, лаконізм і логічна послідовність викладу матеріалу, ясність та чіткість мови, відсутність складних зворотів та граматичних помилок;
- ◆ повнота відображення змісту джерел інформації;
- ◆ відповідність висновків автора завданню роботи;
- ◆ об'єктивність в оцінці точок зору, що аналізуються;
- ◆ якість оформлення;
- ◆ самостійність виконання (діагностується при захисті роботи).

Захист контрольної роботи здійснюється на практичному занятті. Оцінювання знань, продемонстрованих під час захисту роботи, проводиться з урахуванням таких критеріїв:

- розуміння поставленого завдання, ступінь засвоєння методології його вирішення;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу дисципліни;
- знання рекомендованої літератури стосовно питань, які виносяться на захист;
- поєднання теорії і практики при розгляді виробничих ситуацій, що пов'язані із завданням та тематикою дисципліни;
- уміння захищати свою позицію та робити висновки на основі набутих знань з дисципліни.

Кожний критерій оцінюється в один бал, відповідність виконаної роботи зазначеним критеріям дозволяє оцінити її найвищою оцінкою «відмінно». Відсутність тієї чи іншої складової знижує оцінку на відповідну кількість балів.

5. ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИКОНАННЯ (ЗА ВАРІАНТАМИ)

Варіант	Тема роботи
1	Контроль і планування на підприємстві
2	Організаційно-методичні основи створення системи контролінгу на підприємстві
3	Інформаційна підтримка контролінгу
4	Інструментальні аспекти контролінгу
5	Фінансове планування в організації як підґрунтя контролінгу
6	Прийняття рішень на основі системи контролінгу
7	Контролінг і антикризове управління підприємством
8	Особливості побудування системи контролінгу на підприємствах та в комерційних банках
9	Діагностика фінансово-господарського стану підприємства та його роль у системі контролінгу
10	Роль контролінгу при ухваленні управлінських рішень
11	Система економічних показників, що використовується при здійсненні контролінгу
12	Концепція контролінгу
13	Стратегічний котролінг у діяльності підприємства
14	Фінансове планування (бюджет капіталовкладень) на підприємстві
15	Технологія бюджетування. Призначення, цілі, види бюджетів.
16	Організація системи бюджетування на підприємстві
17	Автоматизація бюджетування, його сутність і значення для підприємства
18	Місце контролінгу у системі управлінського обліку на підприємстві
19	Аналіз передумов, методів і напрямів контролінгу як системи забезпечення ефективності діяльності підприємства
20	Стратегічний контролінг та антикризове управління підприємством

6. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Гереке Р. Контроллинг на предприятии [Текст]. – М., 1999.
2. Дайле А. Практика контроллинга [Текст]. – М.: Финансы и статистика, 2001.
3. Данилочкина Н.Г. Контроллинг как инструмент управления предприятием [Текст]. – М.: ЮНИТИ, 2002.
4. Контроллинг в бизнесе. Методологические и практические основы построения контроллинга в организациях [Текст] / А.М. Карминский, Н.И. Оленев, А.Г. Примак, С.Г. Фалько. – 2-е изд. – М.: Финансы и статистика, 2002.
5. Майер Э. Контроллинг как система мышления и управления [Текст]. – М.: Финансы и статистика, 1993.
6. Манн Р., Майер Э. Контроллинг для начинающих [Текст]. – М.: Финансы и статистика, 1995.
7. Минаев Э.С., Данилочкина Н.Г., Ионов В.И. Основы контроллинговых исследований [Текст]. – М.: Изд-во МАИ, 1994.
8. Смирнов Э.А. Основы теории организации [Текст]. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998.
9. Уткин Э.А., Мырынюк И.В. Контроллинг [Текст]: Российская практика. – М.: Финансы и статистика, 1999.
10. Фалько С.Г., Носов В.М. Контроллинг на предприятии [Текст]. – М.: Знание России, 1995.
11. Фольмут Х.Й. Инструменты контроллинга от А до Я [Текст]. – М.: Финансы и статистика, 2001.
12. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга [Текст] / Пер. с нем. – М.: Финансы и статистика, 1997.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека ім. Вернадського – www.nplu.kiev.ua.
2. Український інститут науково-технічної і економічної інформації – www.uinteі.kiev.ua.
3. Державна науково-технічна бібліотека України – www.gntb.n.-t.org.
4. Книжкова палата України – www.ukrbook.net.

ДОДАТОК

Зразок титульного аркуша контрольної роботи

Державний вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра економіки підприємства

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни Контролінг підприємства

на тему: «Контроль і планування на підприємстві»

Варіант №1

Виконавець:

ст. гр. _____

Керівник:

канд. екон. наук, доцент Д.В. Кабаченко

Дніпропетровськ
2015